

۲۲
به نام آن که جان را فکرت آموخت

نقش عامل انسانی در ایمنی

رویکرد انسان محور در پیشگیری از حادثه

www.ketab.ir

نویسندگان:

دکتر شیرازه ارقامی

دکتر مصطفی پویاکیان

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۱۴۰۰

سرشناسه	: ارقامی، شیرازه، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآورندگان	: نقش عامل انسانی در ایمنی: رویکرد انسان محور در پیشگیری از حادثه/ نویسنندگان شیرازه ارقامی، مصطفی پویاکیان؛ ویراستار فهیمه ناصری.
مشخصات نشر	: زنجان: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۳۲۴ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمودار.
شابک	: ۸-۲۵-۶۹۳۱-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابخانه.
عنوان دیگر	: رویکرد انسان محور در پیشگیری از حادثه.
موضوع	: ایمنی صنعتی
موضوع	: Industrial safety
موضوع	: اشتباهها -- پیشگیری
موضوع	: Errors -- Prevention
موضوع	: حوادث -- پیشگیری
موضوع	: Accidents -- Prevention
شناسه افزوده	: پویاکیان، مصطفی، ۱۳۵۸-
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان
رده بندی کنگره	: T۵۵
رده بندی دیویی	: ۳۶۳/۱۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۱۳۰۰۷

عنوان کتاب:	نقش عامل انسانی در ایمنی - رویکرد انسان محور در پیشگیری از حادثه
تألیف:	دکتر شیرازه ارقامی و دکتر مصطفی پویاکیان
ناشر:	دانشگاه علوم پزشکی زنجان
چاپ و صحافی:	مشکی
نوبت چاپ:	اول - ۱۴۰۰
ویراستار:	فهیمه ناصری
صفحه آرا:	مریم یوزباشی
طراح جلد:	دکتر زهرا پنجهلی
شمارگان:	۳۰۰
شابک:	۸-۲۵-۶۹۳۱-۶۰۰-۹۷۸
قیمت:	۹۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق معنوی این اثر برای پدیدآورندگان محفوظ است.
حق چاپ محفوظ است

کربنایی بست یابد بر فراشت ای با امروزگان فروانداشت

پروین اعتصامی

پیشگفتار

در دنیای پررقابت امروز، منابعی که مدیران سازمان‌ها در اختیار دارند تا برتری‌های خود را افزون کنند و به اهدافشان دست یابند، محدود است؛ از این رو، آن‌ها ناچارند برای مهار هدررفت منابع، همواره در تکاپوی کنترل و کاهش حوادث و صدمات باشند. گواه این مدعا، افزایش روزافزون تجهیزات ایمنی، روش‌های افزونگی، ممیزی‌ها، بازرسی‌ها و... است. با وجود این، هنوز شمار حوادث و از آن بدتر، شدت و پیامدهای حوادث، همچنان بشریت را به وحشت می‌اندازد.

به همین دلیل است که احساس نیاز به چاره‌اندیشی‌هایی دیگر تبلور می‌یابد. با تقویت (اگر نگوئیم تکامل) رویکردهایی که به پیشگیری از حادثه از دریچه‌ی اصلاح رفتار کارکنان و کاروران می‌نگرند، به این نیاز پاسخ داده می‌شود. چنین رویکردی، نه تنها در منابع علمی، بلکه در اندیشه‌های کارفرمایان و صنعتگران به خوبی نمایان است؛ بنابراین، لازم است در همه‌ی رشته‌هایی که به هر شکل با پیشگیری از حادثه سروکار دارند، به این رویکرد، توجه ویژه شود.

آشکار است نخستین گام برای دستیابی به چنین منظوری، یکسان‌سازی زمینه‌های اطلاعاتی و علمی‌ای است که تلاشگران حوزه‌ی پیشگیری از حادثه به آن نیاز دارند. برای درک صحیح رفتار انسان، به عنوان عامل بروز حادثه، لازم است منشأ این رفتارها بررسی شود. رفتار انسان ممکن است از دیدگاه‌ها و در سطوح مختلف مورد بحث قرار گیرد. پیش از اقدام به کنترل عملکرد انسان، باید مشخص شود با کدام دیدگاه و از کدام سطح، رفتار او بررسی می‌شود؛ در غیراین صورت، همان داستان فیل در تاریکی که جناب مولانا بیان کرده است، تکرار می‌شود.

همان گونه که در شکل بالا نشان داده شده، رفتار انسان ممکن است از سطح اجتماعی تا سطح مولکولی بررسی شود. ممکن است همه‌ی این سطوح، دست کم بر پایه‌ی یافته‌های علمی معاصر، در پیشگیری از حادثه مطرح نباشد. به همین دلیل در کتاب پیش رو، پس از مروری تاریخی تحلیلی بر مدل‌های حوادث (فصل‌های آغازین)، سطح شناختی رفتار (فصل‌های میانی) و سپس، سطح اجتماعی رفتارها (فصل‌های پایانی) بیان خواهد شد. البته، توصیف کامل هر یک از این مباحث و غوطه‌وری در آن‌ها، به فرصت‌های بیشتری نیاز دارد. اما شاید این فصل‌ها بتواند جایگاه مناسبی را فراهم آورد تا از آنجا بتوان شفاف‌تر به دوردست‌ها نگرست. افزون بر مطالب اصلی (Must to know)، اندکی مطالب مرتبط و جذاب (Better to know) در چهار گوش‌هایی ارائه شده است که مطالعه‌ی آن‌ها خالی از لطف نخواهد بود.

نویسندگان، همه‌ی صبر و کوشش خود را در نگارش این کتاب به کار گرفته‌اند تا خوانندگان بتوانند بیشترین بهره را از آن ببرند. باین‌همه، از آنجا که خطای انسان بر همه‌ی عملکردهای نوع بشر نفوذ دارد، مدعی نیستند آنچه به رشته‌ی تحریر درآمده، بی‌نقص و کامل است؛ از این رو، خواهشمند است خوانندگان گرامی، نقدها و پیشنهادهای خود را درباره‌ی کمیت و کیفیت کتاب، به رایانامه‌ی arghami@zums.ac.ir یا pouyakian@sbmu.ac.ir بفرستند.

توضیح این نکته نیز ضروری است که برای حفظ امانت و نیز ارجاع خوانندگان به منابع و پژوهش‌های اصلی، از پژوهشگران زیادی در متن کتاب نام برده شده است. به‌منظور رعایت دقت و صحت در به‌کاربردن اسامی این نویسندگان، افزون بر ارائه‌ی نام آن‌ها به‌صورت انگلیسی در پانویس، تلفظ صحیح نام افراد بر اساس اطلاعات پایگاه nameshouts.com نیز به فارسی در متن نوشته شده است.

دانشگاه علوم پزشکی زنجان و انتشارات فدک ایساتیس، در تهیه و انتشار کتاب سهم برجسته‌ای داشته‌اند و نویسندگان به رسم ادب، مراتب سپاسگزاری و قدردانسی خود را نثارشان می‌دارند.

شیرازه ارقامی

مصطفی پویاکیان

www.ketab.ir